

Arbeidsløshetsspørsmålet

Taler
AOF

Omstendigheter

Foredragsdisposisjon utarbeidet av Studentutvalget i Arbeidernes Ungdomsfylking

- 1 Til tross for at det i våre dager neppe er noget enkelt spørsmål som så direkte griper inn i de fleste menneskers liv, og som i så høi grad er gjenstand for offentlig diskusjon som arbeidsløsheten, finnes det på norsk ingen bok om spørsmålet som kan danne grunnlaget for et foredrag, en bred fremstilling av emnet i sin helhet.

Denne foredragsdisposisjon kan derfor ikke bygges op på en enkelt bok, men må nøie sig med å henvise til artikler og brosjyrer om spørsmålet.

- 10 Av stoff som kan nyttes som grunnlag for dette foredraget, nevner vi en brosjyre som heter "Arbeidsløshet, karakter og utbredelse, årsakene, midler imot den". Brosjyren er dansk, men kan fåes ved henvendelse til Arbeidernes Oplysningsforbund. Videre har vi artikkelen "Arbeidsløshet" i 6 hefte av Arbeidernes Leksikon. I brosjyren "Det arbeidende folks krisekrav" finnes en utredning av arbeiderpartiets stilling til den aktuelle arbeidsløshetskrise. Som en god materialsamling med hensyn til arbeidsledighetens utbredelse og omfang i vårt land vil "Innstillingen fra den departementale arbeidsledighetskomite av 1930" kunne tjene.
- 20 Hva er arbeidsløshet?

Du bør begynne foredraget med å forklare hvad arbeidsløshet er. Det kan kort bestemmes ved følgende forklaring: "Ved arbeidsløshet forstår vi det forhold at mennesker som både kan og vil arbeide, ikke kan skaffes arbeidsanledning."

25

Derefter kan du gå over til å fortelle om hvilke arter av arbeidsløshet vi kjenner til. De viktigste er:

30 Sesongarbeidsløsheten. Det vil si årlige periodiske svingninger i ledigheten som pleier å gjenta sig med stor regelmessighet. I almindelighet har vi minst ledighet om sommeren og størst om vinteren. Sesongledighetens størrelse for de forskjellige fag avhenger av mange forhold, såsom været og dets innflytelse på utearbeidet, dessuten av moter, avsetningsforhold osv. Stort sett kan man si at
35 ledigheten er størst i januar-februar, og minst i juni-juli måned, videre er svingningene større innen håndverket enn innen fabrikkindustrien.

Langt mere ondartet enn sesongarbeidsledigheten er koniunkturarbeidsledigheten, det vil si den arbeidsledighet som følger krisene i
40 det kapitalistiske samfund.

Arbeidsledighetens størrelse og omfang.

Arbeidsledigheten efter verdenskrigen skiller sig fra tidligere tiders
45 arbeidsledighet ved sin varighet og ved sitt omfang; utenom Sovjet-Russland omfatter den alle land, alle yrker, alle aldersgrupper, og så vel kvinner som menn.

For Norges vedkommende vil du kunne finne en oversikt over arbeidsløshetens
50 størrelse i Statistisk årbok og i Statistiske oversikter. (Disse bøkene kan fåes i alle biblioteker). For de viktigste land i Europa samt De forenede Stater finnes en tallmessig oversikt i artikkelen om arbeidsløsheten i Arbeidernes leksikon, hefte 6. En særlig omtale av arbeidsledigheten innen de forskjellige næringsgrener, i vårt land vil du finne i "Innstillingen fra den departementale
55 arbeidsledighetskomite av 1930". Om arbeidsledigheten blandt ungdom kan du lese i protokoll fra forhandlingene fra Ungdomsfylkingens landsmøte 1931 side 44 til 59.

Årsakene til arbeidsledigheten.

60 Når du nu har omtalt arbeidsledighetens former, dens størrelse og omfang, går du over til å gi en oversikt over årsakene til arbeidsledigheten.

Og for dette avsnitts vedkommende er avsnittet i Arbeidernes Leksikon, hefte 6,
65 det fyldigste og beste materiale ut fra vårt synspunkt.

Du bør da begynne denne oversikt med å fastslå at de egentlige årsaker til arbeidsledigheten ligger i planløsheten i det kapitalistiske produksjonssystem, at
70 det er de samme krefter som utvikler kapitalismen, som samtidig tvinger frem arbeidsledigheten. Derfor er arbeidsledigheten uløselig knyttet til kapitalismen og kan bare helt avskaffes i og med kapitalismens avløsning av socialismen.

Ved siden av at du rent i sin almindelighet påpeker at det er selve det
75 kapitalistiske produksjonssystem som er årsak til arbeidsledigheten, trekker du frem de trekk ved kapitalismen som nettopp idag forsterker ledigheten. Herunder vier du den kapitalistiske rasjonalisering en utførlig omtale, og forklarer hvordan det kan henge sammen at de tekniske fremskritt under det nuværende samfundssystem forårsaker arbeidsledighet. Du må her sterkt fremheve at det
80 ikke er de tekniske fremskritt i og for sig som behøver å fremkalle ledigheten, men at det er kapitalistenes utnyttelse av rasjonaliseringen til fordel for sine interesser som bevirker den. Som bevis for at rasjonaliseringen, utnyttet i samfundets interesse tvertimot fremmer sysselsettelsen i et land, kan du peke på Sovjet-Russland og den sterke rasjonalisering som foregår der, samtidig som der
85 er mangel på arbeidskraft.

Til ytterligere å forsterke virkningene av arbeidsledigheten i de forskjellige land virker nu vanskelighetene ved innvandringen til De forente Stater.

90 Botemidler mot arbeidsledigheten.

En hel avskaffelse av arbeidsledighetens årsaker er uløselig knyttet til sosialismens gjennomførelse i de enkelte land.

95 Som botemidler mot arbeidsledigheten innen det nuværende samfund kan du peke på:

Forkortelse av arbeidstiden og avskaffelse av alt overtidsarbeide.

100 Hevelse av arbeidernes reallønn, så arbeiderne kan settes istand til å kjøpe de produkter som de gjennom masseproduksjonen frembringer. Du bør fremheve at vår tids tekniske apparat er innstillet på produksjon av masseartikler; når arbeiderne ikke kan opnå en lønn som setter dem istand til å kjøpe de produkter de selv frembringer, fører dette uvegerlig til bedriftsinnskrenkninger, til
105 arbeidsløshet.

Hvad kan det offentlige gjøre for å lindre arbeidsløsheten?

110 Stat og kommune kan igangsette ekstraordinære arbeidere, de kan iverksette en arbeidsledighetsforsikring som omfatter alle arbeidere, de kan iverksette en alderdomspensjon som gjøres almindelig og som setter pensjonsgrensen til f. eks. 60 år, de kan forlenge skoletiden.

115 Se herom "Det arbeidende folks krisekrav" side 2 - 27.

Botemidler for de forskjellige næringsgrener.

120 Du tar så for dig de enkelte næringsgrener og nevner litt om hvad det kan gjøres for å lindre arbeidsledigheten i hver enkelt.

125 Industrien. For industriens vedkommende blir det vesentlig tale om forkortelse av arbeidstiden og en hevelse av arbeidernes reallønn. Det bør påsees at alle statens og kommunenes bestillinger går til innenlandske bedrifter.

Jordbruket. Her kan du peke på bureisingen, på at det bør tillegges de små bruk mere jord så de kan leve av bruket uten i visse tider av året å måtte konkurrere på arbeidsmarkedet sammen med de øvrige arbeidsløse. Det offentlige bør i tider med lave skogspriser kjøpe inn private skoger og tildele de små bruk litt skog.

130 Jordloven må forandres så det blir mulig for arbeidsløse, men ubemidlede arbeidere å få jord. Brukenes gjeld må nedskrives til brukenes virkelige verdi.

135 Fiskeri. Det er få forholdsregler vi kan peke på i fiskeriene. Det vesentligste blir at Staten bør organisere omsetningen, slik at fortjenesten faller produsentene, fiskerne, til gode og ikke mellommennene. Det bør videre igangsettes veiarbeider for de arbeidsledige fiskere. Handelen med Sovjet-Unionen bør fremmes ved statsgarantier.

140 Ungdomsarbeidsløsheten, se protokoll fra Ungdomsfylkingens landsmøte side 44-49, samt innstillingen fra den departementale arbeidsløshetskomite av 1930.

Se for øvrig brosjyren "Det arbeidende folks krisekrav" side 26.

Hvor skal midlene til arbeidsledighetens bekjempelse taes?

Efter at du har pekt på mulige botemidler mot arbeidsledigheten, bør du avslutte foredraget med å vise på hvilken måte samfundet skal skaffe penger til å iverksette alle de nevnte foranstaltninger. I brosjyren "Det arbeidende folks
150 krisekrav" side 46-47 finnes en detaljert redegjørelse for hvilke besparelser Arbeiderpartiet mener bør kunne foretas for delvis å skaffe penger til arbeidsløshetens bekjempelse.

For øvrig bør du prinsipielt hevde at alle uproduktive utgifter, f. eks. til
155 militærvesenet må sløifes og pengene nyttes produktivt til avhjelp av arbeidsløsheten. Du kan nevne at vi hvert år bruker ca. 40 millioner kroner til et militærvesen hvis eneste hensikt er å ødelegge verdier, på ti år har staten brukt 43 millioner kroner til nydyrkningsarbeid, og disse pengene skaffet tolv tusen mennesker arbeid med jorden, og utsikter til å klare sig og sin familie i
160 fremtiden.

Arbeidsledigheten er en følge av det kapitalistiske vanstyre og profittbegjær, derfor krever vi at kapitalistene også skal være med og bære arbeidsledighetens omkostninger. Disse omkostninger kan samfundet iligne dem gjennom sin
165 skattepolitikk. Gjennom en progressiv inntekts- og formueskatt kan betydelige beløp skaffes til bekjempelse av arbeidsløsheten.

Kilde

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

Emner

Arbeidernes opplysningsforbund, Foredrag

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/arbeidsløshetssporsmalet>